

**ЗДАТНІСТЬ ПЛАНУВАТИ ТА УПРАВЛЯТИ ЧАСОМ –
СИСТЕМОУТВОРЮВАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ
ВІЙСЬКОВОГО КЕРІВНИКА**

Р. Дзюбчук, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник

С. Староконь, кандидат психологічних наук, доцент

Житомирський військовий інститут імені С.П. Корольова

Діяльність офіцера відрізняється від будь-якої іншої діяльності специфічністю своїх задач, умовами, засобами, способами, труднощами, психологічним змістом. Вона має свої психологічні закономірності, певну внутрішню структуру. До особливостей діяльності офіцера слід віднести також:

своєрідність цілей та результатів (управління підлеглими в бою, підвищення бойової готовності підрозділу, навчання та виховання підлеглих, знищення ворога);

особливий характер об'єкта діяльності (люди, військова техніка);

регламентованість (визначається законами, статутами, настановами, інструкціями, наказами, розпорядженнями);

особливі засоби діяльності, необережне поводження з якими може призвести до вкрай негативних наслідків (озброєння і військова техніка, вибухові речовини);

висока інтенсивність функціонування психіки і високоінтелектуальне напруження в ході виконання функцій діяльності у обмежений період часу;

відповідальність перед державою та собою за прийнятті рішення та їх наслідки.

Виконуючи командно-організаторську функцію, командир віддає накази та розпорядження, здійснює контроль і перевірку їх виконання. Він планує і регулює працю своїх підлеглих офіцерів, прапорщиків, сержантів, солдат; організує правильне розміщення людей; забезпечує статутний внутрішній порядок і виконання вимог дисципліни; керує бойовою і психологічною підготовкою; виконує підбір, розподіл і підготовку особового складу для несення бойового чергування, внутрішньої і вартової служб тощо. На всі ці питання потрібно знаходити службовий час.

Крім того, характер сучасного бою та нова зброя дуже ускладнюють бойову діяльність воїнів, викликають підвищення морально-психологічних і фізичних навантажень, сприяють виникненню різноманітних важких психологічних станів, чим ускладнюють досягнення цілей озброєної боротьби. Управління у таких умовах пред'являє виключно високі вимоги до офіцера.

Тому однією із головних компетентностей сучасного офіцера є розвинені навички і вміння управління часом в умовах складної обстановки, що характеризується високим рівнем невизначеності.

Слід зазначити, що на даний час в системі військової освіти в цілому усвідомлено важливість цієї компетентності. Зокрема, в [1, 2] окремо

компетентістю визначено «Здатність планувати та управляти часом», проте в [3] вона відсутня.

Одним із основних атрибутів сучасності є високий темп, в якому військовий керівник змушений виконувати свої службові обов'язки. І у цьому сенсі час є вирішальним чинником, системоутворювальний фактором зв'язку способів організації різних векторів діяльності командира. Окрім того, час є з'єднувальною ланкою, інтегрувальним фактором усієї життєдіяльності людини, самоорганізації особистості в цілому [4–8]. Особливо важливе значення фактор часу має для військового керівника.

Тут доречно згадати відоме висловлювання Алена Маккензі: «Немає нічого більш легкого, ніж бути постійно зайнятим, і немає нічого більш важкого, ніж бути результативним».

Пропонується результативність діяльності військового керівника розглядати не як результат будь-якої роботи, а як результат потрібної роботи, що виконана в потрібний час та відповідає актуальній ситуації [6–8]. Тобто, результативність управління командира варто розглядати як його спроможність досягати поставлених цілей в рамках певного часового періоду за умови актуальності отриманих результатів у конкретних умовах.

Часовий ресурс, як час, необхідний для досягнення певних результатів, є не менш важливим порівняно з іншими видами ресурсів, а іноді його значущість є на порядок вищою, ніж значущість інших ресурсів [6]. Військові керівники різних ланок і різних установ (військових частин) мають у своєму розпорядженні різну кількість та якість фінансових, трудових, матеріальних ресурсів. Обсяг часу, як ресурс, однаковий у кожного командира чи підлеглого, проте ефективність та результативність його використання може бути різною.

Тут доречно згадати про такі основні риси управлінського стилю керівника, що пов'язані з управлінням часом: свій час (планує – не планує); плани підлеглих (поважає – ігнорує); робота підлеглих по годинах (регламентована – не регламентована); понаднормова робота підлеглих (заохочується – забороняється); сам понаднормово працює (систематично – у надзвичайних ситуаціях); прийом підлеглих (регламентований – у будь-який час); наради (проводить планово – раптово; регламентовані у часі – без регламенту); термінів роботи (дотримується – порушує); свої повноваження (делегує – концентрує).

На даний час людством не розроблено універсальних систем впорядкування справ та організації свого часу. Але є тайм-менеджмент, як одним із інструментів, які використовує військовий керівник у своїй діяльності з метою упорядкування робочого часу. Методи тайм-менеджменту є ефективними за умови систематичного їх використання.

Варто підкреслити, що дієвість зазначених методів проявлятиметься лише в тому випадку, коли військовий керівник буде свідомо налаштований на роботу, має достатні вольові якості для прийняття рішень та їх реалізації, що в

своїй праці зазначав ще Теплов Б. М. [5]. Оскільки професіоналізм військового керівника безпосередньо впливає на організацію роботи всієї військової установи (підрозділу), то невід'ємною та важливою частиною його професійної діяльності та розвитку є вміння управляти собою та постійне покращення своїх навичок використання часу.

Сформувати у офіцера здатність до планування і управління своїм часом – складна прикладна задача. Вона потребує не тільки ґрунтовної теоретичної підготовки курсанта, вивчення ними відповідних методик та технологій тайм-менеджменту під час навчання в інституті, а і ретельної організації командирами життєдіяльності курсанта у відповідності до основних принципів та законів тайм-менеджменту. Треба, щоб курсант уже під час навчання зрозумів і усвідомив важливість і необхідність удосконалення своїх навичок управління власним часом під час навчання.

З метою набуття практичних навичок у плануванні та управлінні часом у Житомирському військовому інституті цього року курсанти другого курсу вперше після вивчення навчальної дисципліни Курс лідерства склали «Індивідуальний план проходження життєвого шляху на четвертий семестр навчання». Він містить такі розділи: заплановані результати навчання, здоров'я, саморозвиток та самовдосконалення, підтримання родинних стосунків, підтримання стосунків з оточуючими, емоції та яскравість життя, духовний розвиток, хобі, фінанси.

Безумовно, набуття курсантами здатності планувати та управляти часом, досвіду постановки конкретної мети, визначення конкретного терміну її досягнення допоможе майбутнім офіцерам більш якісно використовувати часовий ресурс при виконанні своїх службових обов'язків у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 253 «Військове управління (за видами збройних сил)» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затверджений наказом Міністерства освіти і науки від 29.10.2018 № 1168. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/253-viyskove-upravlinnya-za-vidami-zbroynikh-sil-bakalavr.pdf>
2. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 255 «Озброєння та військова техніка» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затверджений наказом Міністерства освіти і науки від 05.12.2018 № 1341. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/255-ozbroennya-ta-viyskova-tekhnika-bakalavr.pdf>
3. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 254 «Забезпечення військ (сил)» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затверджений наказом Міністерства освіти і науки від 12.12.2018 № 1385. [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/254-zabezpechennya-viysk-sil-bakalavr.pdf>

4. Клименко Ю. О. Самоорганізація часу життя як особливе утворення особистості / Ю. О. Клименко // Психологія і особистість. – 2015. – № 2 (8). – Ч. 2. – С. 113–123.

5. Теплов Б. М. Ум полководца. – М.: Педагогика, 1990. – 208 с.

6. Глинська А. Є. Параметри часу в контексті управління результативністю організації/ А. Є. Глинська // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2014. – № 8. – С. 189–192 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.business-inform.net

7. Мэнкинс М. Не транжирьте человеко-часы на совещания / Майкл Мэнкинс, Крис Браш, Грегори Кайми [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.mirprognozov.ru/prognosis/society/ne-tranzhirte-cheloveko-chasyi-na-soveschaniya>

8. Калинин С. И. Тайм-менеджмент: Практикум по управлению временем. – СПб.: Речь, 2006. – 371 с.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДТРИМАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ПІДРОЗДІЛІВ НГУ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ

*В. Рютін, кандидат педагогічних наук, доцент
Національна академія Національної гвардії України*

Дисципліна – (лат. *disciplina*) у більшості варіантів словників трактується як визначений порядок поведінки людей за встановленими у суспільстві (організації) моральним нормам та правилам. Дотримання дисципліни є необхідною умовою ефективності діяльності як людини так і організації до якої вона належить. Визначають трудову, партійну, фінансову, військову (тощо) дисципліну. На нашу думку, саме військова дисципліна має стати предметом серйозного наукового аналізу. Вивчення гуманітарних аспектів (психологічних, педагогічних тощо) військової дисципліни у мирний час присвятили українські військові вчені В. Ягупов, В. Варій, Є. Дуб, І. Ліпатов та інші. У той же час спостерігається обмежена кількість сучасних досліджень вітчизняних вчених щодо підтримання військової дисципліни в умовах виконання службово-бойових завдань. Привертає увагу теоретико-методологічне дослідження М. Карпенко об'єктом якого є «суспільні відносини, що становлять сутність і зміст військового правопорядку як об'єкта кримінально-правової охорони з належного дотримання військової дисципліни військовослужбовцями під час несення або проходження військової служби, а також військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів». Автор приводе жакливу судову статистику щодо зростання у порівнянні з 2013 роком кількості злочинів проти встановленого порядку несення військової служби (військових злочинів).